

การศึกษาแบบจำลองสำหรับแรงลมและแรงแผ่นดินไหว
สำหรับพระราชบัญญัติควบคุมอาคารในประเทศไทย

นาย ธนากร จงวิลาสลักษณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมโยธา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-639-223-9

ลิขสิทธิ์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 18206098

**A STUDY ON WIND AND EARTHQUAKE MODEL
FOR THAI BUILDING CONTROL REGULATION**

Mr. Tanakorn Jongvilaslux

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Engineering in Civil Engineering**

Department of Civil Engineering

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1997

ISBN 974-639-223-9

C715375 : MAJOR CIVIL ENGINEERING
KEY WORD: WIND RESISTANCE / EARTHQUAKE RESISTANCE

TANAKORN JONGVILASLUX: A STUDY ON WIND AND EARTHQUAKE MODEL FOR THAI BUILDING CONTROL REGULATION. THESIS ADVISOR: PROFESSOR EKASIT LIMSUWAN, Ph.D. 122 pp. ISBN 974-639-223-9

This research is to develop force model for wind and earthquake conforming to the geographics, meteorologic and construction conditions in Thailand. The equivalent static loading can be use for structural analysis more convenience by static method instead of the dynamic one which take more time and complication. The study has categorized the building structure in two groups ; lowrise building of maximum storey at 10 and highrise building of 3 sub-groups of 20, 30 and 40 stories.

Dynamic characteristics by means of natural frequency and period of the structures have been determined with principal parameters of building height and structural stiffness. Weight or mass of the structure are assumed to be uniformed and equal lumped trough-out building height.

Period of the structure has found to be more influenced by building height then the structure stiffness. Structural period can be estimated by rule of thumb as 0.010 sec/floor or 0.028 sec/meter, or by more accurate formula as $T = 0.034 H^{0.9}$ where T = structural period (sec.) and H = building height (meter). The lateral stiffness of structure as ratio of shearwall to frame has found to have minor influence on the structural period. However, they may be taken into consideration by factors as proposed.

Development of wind load model has employed the wind speed spectrum proposed by Hino [5] to study structural response in Thailand under dynamic character of structural periods as proposed. Gust factor can be determined in accordance with building height, force spectrum and wind pressure. The design chart for equivalent static force has been proposed in terms of building height and aspect ratio (b/H). The structural responses as lateral drift, base shear and maximum moment have been compared between the static and dynamic analysis. The results have shown that the response agree well in each cases expect the building of 40 stories show large discrepancy for flexure up to 20 %

Earthquake load model has adopted earthquake spectrum developed by Noppadon [14] to normalize acceleration spectrum comprising with dynamic characteristic of structural period, then the design charts and equivalent static can be determined. To evaluate the structural responses, both static and dynamic analysis has carried out. The result has shown that all cases are well agree, but the 40 stories building may require sophisticate dynamic analysis since flexure and shear have exceed 15% tolerance.

Force models for wind and earthquake in Thailand can be proposed for Building Control Regulation to be used accurately and safely for buildings less than 40 stories height.

ภาควิชา.....วิศวกรรมโยธา

สาขาวิชา.....วิศวกรรมโยธา

ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... —

กิตติกรรมประกาศ

การที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสร็จสมบูรณ์ขึ้นมาได้นั้น ผู้เขียนต้องขอกราบ
ขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. เอกสิทธิ์ ลิ้มสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ให้แนว
ทาง และคำแนะนำตลอดระยะเวลาการทำวิจัย นอกจากนี้ ผู้เขียนต้องขอกราบขอบพระคุณ
รองศาสตราจารย์ ดร. สุธรรม สุริยะมงคล และ อาจารย์ ดร. พุฒศักดิ์ เพ็ชรสุสม คณะกรรมการ
สอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ตลอดการวิจัยนี้

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ญาติ พี่ น้อง ทุกคน ผู้ให้กำลังใจผู้
เขียนตลอดมา คุณอุทัย ฤกษ์ศิริรัตน์ ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ รวมทั้งเพื่อน ๆ วิศวกรรมศาสตร์ รุ่น 73 ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียน จน
ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ธนากร จงวิลาสลักษณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูป.....	ฉ
สัญลักษณ์.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความนำ	1
1.2 ผลงานวิจัยที่ผ่านมา	2
1.2.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับแรงลม	2
1.2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับแรงแผ่นดินไหว	5
1.3 เป้าหมายในการวิจัย	7
1.4 แนวทางในการดำเนินงานวิจัย	7
1.5 ขอบข่ายการศึกษา	8
บทที่ 2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 พลศาสตร์ของโครงสร้าง	9
2.1.1 แรงที่เปลี่ยนแปลงตามเวลา	9
2.1.2 น้ำหนักของโครงสร้าง	12
2.1.3 การจำลองการตอบสนองทางโครงสร้าง	12
2.1.4 สมการการเคลื่อนตัวของโครงสร้าง	13
2.1.5 คาบของโครงสร้าง.....	17
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงลม	19
2.2.1 ทฤษฎีการไหลของลม	20
2.2.2 การตรวจวัดความเร็วลม	22
2.2.3 ค่าความเร็วลมสูงสุดสำหรับออกแบบและแผนที่ความเร็วลม	23
2.2.4 ค่าความเร็วลมเฉลี่ยตามความสูง ($\bar{U}(z)$)	24
2.2.5 สัมประสิทธิ์ของความเร็วลม	29

	หน้า
2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงแผ่นดินไหว	29
2.3.1 กลไกการเกิดแผ่นดินไหว	29
2.3.2 การวัดขนาดของแผ่นดินไหว	30
2.3.3 ค่าอัตราเร่งสูงสุดและแผนที่ความเร่งสูงสุด	31
2.3.3.1 แบบจำลองหาอัตราเร่งที่ลดลงตามระยะทาง	31
2.3.3.2 ความถี่ของการเกิดแผ่นดินไหวและการวิเคราะห์ความถดถอย	33
2.3.3.3 ค่าความน่าจะเป็นในการเกิดแผ่นดินไหว	33
2.3.3.4 การหาค่าอัตราเร่งสูงสุด	36
2.4 การวิเคราะห์โครงสร้างด้วยวิธีพลศาสตร์	36
2.4.1 การหาค่าแรงลมเพื่อใช้คำนวณโดยวิธีพลศาสตร์	36
2.4.2 แรงแผ่นดินไหวเพื่อใช้ในการคำนวณโดยวิธีพลศาสตร์	40
บทที่ 3 ผลกระทบของสตีเฟนขององค์อาคารต่อคาบของโครงสร้าง	42
3.1 การหาคาบทางโครงสร้าง	42
3.2 อิทธิพลของความสูง	48
3.3 ความสัมพันธ์ของลักษณะสตีเฟนของ เสา คาน ผนังแรงเฉือนกับคาบของ โครงสร้าง	50
3.4 การหาคาบอย่างง่าย	55
บทที่ 4 การพัฒนาวิธีการออกแบบด้านทานแรงลมโดยวิธีแรงสถิตเทียบเท่า	61
4.1 แรงลมและผลการกรรโชก.....	61
4.2 ค่าสเปกตรัมความเร็วลมที่นำมาใช้ในการพัฒนาวิธีแรงสถิตเทียบเท่า	62
4.3 การพัฒนาค่าตัวประกอบการกรรโชก	69
4.4 ผลการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบกับกรรโชกโดยวิธีพลศาสตร์	81
บทที่ 5 การพัฒนาวิธีการออกแบบด้านทานแรงแผ่นดินไหวโดยวิธีแรงสถิตเทียบเท่า	92
5.1 บทนำ	92
5.2 แบบจำลองสำหรับคำนวณหาแรงแผ่นดินไหวโดยวิธีแรงสถิตเทียบเท่า	93
5.3 ผลการเปรียบเทียบกับกรรโชกโดยวิธีพลศาสตร์	98
บทที่ 6 บทสรุป	111
รายการอ้างอิง.....	113
ภาคผนวก.....	116
ประวัติผู้ศึกษา.....	122

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงการแบ่งลักษณะความขรุขระของสภาพภูมิประเทศ, ค่าความสูงเกรเดียนท์ และค่าตัวเลขยกกำลัง.....	28
ตารางที่ 3.1 แสดงความคลาดเคลื่อนของคาบที่คำนวณจากการประมาณด้วยความสูง	50
ตารางที่ 3.2 แสดงค่าสถิติเฟนสของ โครงสร้าง	51
ตารางที่ 3.3 เปรียบเทียบคาบที่ได้จากการประมาณกับคาบที่ได้จากวิธีพลศาสตร์	57
ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความเปลี่ยนแปลงของตัวประกอบการกรร โชกเมื่อคาบเปลี่ยนไป	83
ตารางที่ 4.2 แสดงค่าแรงเฉือนตอบสนองสูงสุดที่ฐานของ โครงสร้าง	84
ตารางที่ 4.3 แสดงค่าโมเมนต์ที่ฐานของ โครงสร้าง	85
ตารางที่ 4.4 แสดงระยะการเคลื่อนตัวตอบสนองที่ชั้นบนสุดของ โครงสร้าง	86
ตารางที่ 5.1 แสดงค่าตอบสนองของ โครงสร้าง 7 ชั้น	101
ตารางที่ 5.2 แสดงค่าความเปลี่ยนแปลงของค่าความเร็วสำหรับออกแบบเมื่อคาบเปลี่ยนไป	102
ตารางที่ 5.3 แสดงค่าแรงเฉือนที่ฐานของ โครงสร้าง	103
ตารางที่ 5.4 แสดงค่าโมเมนต์ที่ฐานของ โครงสร้าง	104
ตารางที่ 5.5 แสดงค่าการเคลื่อนตัวตอบสนองสูงสุดที่ชั้นบนสุดของ โครงสร้าง	105

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 2.1 ตัวอย่างลักษณะแรงทางพลศาสตร์	10
รูปที่ 2.2 คานที่รับแรงกระทำแบบพลศาสตร์	11
รูปที่ 2.3 การพิจารณามวลเป็นจุด	11
รูปที่ 2.4 แสดงลักษณะการเคลื่อนตัวของคาน	13
รูปที่ 2.5 การจำลองแบบ โครงสร้างทางพลศาสตร์.....	13
รูปที่ 2.6 การไหลของลมผ่านพื้นที่ ๆ แยกต่างกัน	20
รูปที่ 2.7 แนวการไหลของลมเมื่อปะทะกับสิ่งกีดขวาง	21
รูปที่ 2.8 แสดงตัวอย่างข้อมูลความเร็วลม	25
รูปที่ 2.9 แสดงค่าความเร็วลมเกรเดียนท์เฉลี่ยหนึ่งชั่วโมงสำหรับออกแบบ ที่คาบการกลับ 50 ปี	26
รูปที่ 2.10 แผนที่แสดงตำแหน่งและขนาดของแผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา 80 ปี (ค.ศ. 1910 – 1989)	34
รูปที่ 2.11 แผนที่แสดงเส้นชั้นอัตราเร่งของค่าอัตราเร่งสูงสุดบวกค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน.....	35
รูปที่ 3.1 รูปแปลนอาคาร โครงสร้างสูง 10 ชั้นที่ใช้ในการวิเคราะห์	44
รูปที่ 3.2 รูปแปลนอาคาร โครงสร้างสูง 20 ชั้นที่ใช้ในการวิเคราะห์	45
รูปที่ 3.3 รูปแปลนอาคาร โครงสร้างสูง 30 ชั้นที่ใช้ในการวิเคราะห์	46
รูปที่ 3.4 รูปแปลนอาคาร โครงสร้างสูง 40 ชั้นที่ใช้ในการวิเคราะห์	47
รูปที่ 3.5 แสดงความสัมพันธ์ของคาบกับความสูงของโครงสร้าง	48
รูปที่ 3.6 ความสัมพันธ์ของสตีเฟนส์กับคาบสำหรับ โครงสร้าง 10 ชั้น	51
รูปที่ 3.7 ความสัมพันธ์ของสตีเฟนส์กับคาบสำหรับ โครงสร้าง 20 ชั้น	52
รูปที่ 3.8 ความสัมพันธ์ของสตีเฟนส์กับคาบสำหรับ โครงสร้าง 30 ชั้น	52
รูปที่ 3.9 ความสัมพันธ์ของสตีเฟนส์กับคาบสำหรับ โครงสร้าง 40 ชั้น	53
รูปที่ 3.10 แสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มสตีเฟนส์กับสัดส่วนของคาบ	54
รูปที่ 3.11 การประมาณคาบของโครงสร้างด้วยความสูง	58
รูปที่ 3.12 การประมาณค่าสัดส่วนของคาบ $\frac{T}{T_{s100}}$ ด้วยสัดส่วนสตีเฟนส์	59
รูปที่ 3.13 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการประมาณคาบโครงสร้าง	60
รูปที่ 4.1 เปรียบเทียบความเร็วลมเฉลี่ยที่ได้จากกฎยกกำลังกับสูตรลอการิทึมสำหรับสภาพ ภูมิประเทศแบบเปิดโล่ง	62

	หน้า
รูปที่ 4.2 เปรียบเทียบค่าสเปกตรัมความเร็วลม	64
รูปที่ 4.3 เปรียบเทียบการเคลื่อนตัวของโครงสร้างที่วิเคราะห์ด้วยสเปกตรัมของญี่ปุ่นกับ สเปกตรัมของฮ่องกง สำหรับ โครงสร้าง 10 ชั้น	65
รูปที่ 4.4 เปรียบเทียบการเคลื่อนตัวของโครงสร้างที่วิเคราะห์ด้วยสเปกตรัมของญี่ปุ่นกับ สเปกตรัมของฮ่องกง สำหรับ โครงสร้าง 20 ชั้น	66
รูปที่ 4.5 เปรียบเทียบการเคลื่อนตัวของโครงสร้างที่วิเคราะห์ด้วยสเปกตรัมของญี่ปุ่นกับ สเปกตรัมของฮ่องกง สำหรับ โครงสร้าง 30 ชั้น	67
รูปที่ 4.6 เปรียบเทียบการเคลื่อนตัวของโครงสร้างที่วิเคราะห์ด้วยสเปกตรัมของญี่ปุ่นกับ สเปกตรัมของฮ่องกง สำหรับ โครงสร้าง 40 ชั้น	68
รูปที่ 4.7 กราฟแสดงค่าตัวประกอบ B	78
รูปที่ 4.8 กราฟแสดงค่าตัวประกอบ S	79
รูปที่ 4.9 กราฟแสดงค่าตัวประกอบ F	80
รูปที่ 4.10 เปรียบเทียบการเคลื่อนตัวของโครงสร้างที่วิเคราะห์ด้วยวิธีพลศาสตร์กับวิธีแรงสถิต เทียบเท่า สำหรับ โครงสร้าง 10 ชั้น	87
รูปที่ 4.11 เปรียบเทียบการเคลื่อนตัวของโครงสร้างที่วิเคราะห์ด้วยวิธีพลศาสตร์กับวิธีแรงสถิต เทียบเท่า สำหรับ โครงสร้าง 20 ชั้น	88
รูปที่ 4.12 เปรียบเทียบการเคลื่อนตัวของโครงสร้างที่วิเคราะห์ด้วยวิธีพลศาสตร์กับวิธีแรงสถิต เทียบเท่า สำหรับ โครงสร้าง 30 ชั้น	89
รูปที่ 4.13 เปรียบเทียบการเคลื่อนตัวของโครงสร้างที่วิเคราะห์ด้วยวิธีพลศาสตร์กับวิธีแรงสถิต เทียบเท่า สำหรับ โครงสร้าง 40 ชั้น	90
รูปที่ 4.14 แผนภูมิแสดงการคำนวณหาค่าแรงลมโดยวิธีแรงสถิตเทียบเท่า	91
รูปที่ 5.1 สเปกตรัมการตอบสนองของความเร่ง	94
รูปที่ 5.2 กราฟค่าความเร่งตอบสนองปกติ (Normalized acceleration response spectrum) สำหรับนำไปใช้ในการออกแบบ	95
รูปที่ 5.3 เปรียบเทียบสูตรสัมประสิทธิ์แรงแผ่นดินไหวที่เสนอแนะกับค่าความเร่งตอบสนอง ปกติ	96
รูปที่ 5.4 แสดงลักษณะ โครงสร้างอาคาร 7 ชั้น	101
รูปที่ 5.5 แสดงระยะการเคลื่อนตัวในแนวราบเนื่องจากแรงแผ่นดินไหวสำหรับ โครงสร้าง อาคาร 10 ชั้น	106
รูปที่ 5.6 แสดงระยะการเคลื่อนตัวในแนวราบเนื่องจากแรงแผ่นดินไหวสำหรับ โครงสร้าง อาคาร 20 ชั้น	107

รูปที่ 5.7 แสดงระยะการเคลื่อนตัวในแนวราบเนื่องจากแรงแผ่นดินไหวสำหรับโครงสร้าง อาคาร 30 ชั้น	108
รูปที่ 5.8 แสดงระยะการเคลื่อนตัวในแนวราบเนื่องจากแรงแผ่นดินไหวสำหรับโครงสร้าง อาคาร 40 ชั้น	109
รูปที่ 5.9 แผนภูมิแสดงการคำนวณหาแรงจากแผ่นดินไหวโดยวิธีสถิติเทียบเท่า	110

สัญลักษณ์

- a = อัตราเร่งแผ่นดินไหว
 A = พื้นที่รับแรง
 B = ค่าตัวประกอบในกราฟรูปที่ 4.7
 C_D = สัมประสิทธิ์ของแรงลม
 F = ตัวประกอบ ในกราฟรูปที่ 4.9
 G = ตัวประกอบการกรร โซก
 g = ค่าตัวประกอบสูงสุด
 H = ความสูงที่ชั้นบนสุด
 $H(f)$ = ส่วนขยายทางกลศาสตร์ของระบบ
 K = สติเฟนสของ โครงสร้าง
 k = สัมประสิทธิ์ของลม
 M = ขนาดของแผ่นดินไหว
 m = มวลของระบบ
 n = ความถี่ของลม
 n_0, f_0 = ความถี่ธรรมชาติ
 P = หน่วยแรงลม
 S = ค่าตัวประกอบในกราฟรูปที่ 4.8
 $S(n)$ = สเปกตรัมความเร็วลม
 S_y = สเปกตรัมการตอบสนองของแรงลม
 U = ความเร็วลม
 $\bar{U}(z)$ = ความเร็วลมเฉลี่ยที่ความสูง z
 U_0 = ความเร็วลมของการเดิน
 W = น้ำหนักของโครงสร้าง
 Y, y = การเคลื่อนตัวตอบสนองของโครงสร้าง
 z = ความสูง
 z_g = ความสูงเกรเดียนท์
 z_0 = ระยะความขรุขระบนผิวโลก
 μ = รูปร่างการเคลื่อนตัว

ζ = อัตราส่วนความสูง

ρ = ความหนาแน่นของอากาศ

α = ค่ายกกำลัง

ω = ความถี่เชิงมุม

σ = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน